

Identifying and Ranking the Needs of Veterans under 25%: A Case Study in Khorasan Razavi Province, Iran

ARTICLE INFO

Article Type

Original Research

Authors

Foroughzadeh S.¹ MA,
Shariati Mazinani S.* MA

How to cite this article

Foroughzadeh S, Shariati Mazinani S. Identifying and Ranking the Needs of Veterans under 25%: A Case Study in Khorasan Razavi Province, Iran. *Iranian Journal of Isaar Studies*. 2020;1(2):93-100.

*Academic Center for Education, Culture and Research-Khorasan Razavi (ACECR), Ferdowsi University Campus, Mashhad, Iran
¹Academic Center for Education, Culture and Research-Khorasan Razavi (ACECR), Ferdowsi University Campus, Mashhad, Iran

Correspondence

Address: Institute of Applied Science Higher Education (ACECR), Dr. Shariati Complex, Adabiat Junction, Ebn-e-Sina Street, Daneshgah Avenue, Mashhad, Iran
Phone: +98 (51) 38433614
Fax: +98 (51) 38433614
saeedshariatim@gmail.com

Article History

Received: May 10, 2017
Accepted: August 11, 2017
ePublished: May 30, 2020

ABSTRACT

Aims The needs can be matched with the services by scientifically identifying and classifying them. The aim of this study was to identify and rank the needs of veterans under 25% in Khorasan Razavi province, Iran.

Materials & Methods This research is a quantitative-qualitative one carried out among all veterans under 25% in Khorasan Razavi province, Iran in 2016. In the qualitative section, in-depth interviews were conducted with semi-structured interviews among 30 veterans. The participants were purposefully selected, using snowball technique. The interviews were, then, turned into the textual data and analyzed, using an analytical (thematic) manner. Finally, a research tool (questionnaire) was developed. The data were collected through a questionnaire with a personal interview with 185 veterans (entered in the study by available sampling method). Descriptive statistics were used for data analysis.

Findings Totally, 63.2% of the veterans interpreted their veteran rate unfair. The financial expectations (66.8%) were the first priority and expectations related to physical and mental problems (30.4%) were the second priority. Also, expectations related to revision in rating based on percentage (26.6%), expectations related to reverence by the foundation (22.8%), and elimination of discrimination between veterans under 25% and more (21.7%) were the priorities ranked third to fifth.

Conclusion Financial expectations, expectations related to physical and mental problems, expectations related to revision in rating based on percentage, expectations related to reverence by the foundation, and elimination of discrimination between veterans under 25% and more are the first to fifth priorities of veterans under 25% in Khorasan Razavi province, Iran.

Keywords Veterans; Needs Assessment; Classification

CITATION LINKS

[1] Emerging dimensions of needs assessment [2] Rural community and its needs: Research in 32 selected villages of Yazd province [3] Theory of spiritual needs from Islamic point of View and its correspondence with Maslow's needs hierarchy [4] Mastering the instructional design process: A systematic approach [5] Cultural Assessment and Pattern Prioritization among Kashan Peoples [6] Rvey of needs, interests and priorities of juvenile girls In Tehran [7] Investigating factors affecting inflation with emphasis on the role of backward-looking and forward-looking expectations [8] Aspects of marital satisfaction among veterans [9] Studing the Issues of Veteran's Wives Life [10] Comparative study of the mental health of war injured and martyrs' spouses in Zahedan [11] The relationship between basic need satisfaction and general health of veteran Isfahan's Amirmomenin hospital [12] A survey of urban transportation and disabled and veterans needs (Case study: Chalous City) [13] Evaluation of urban traffic and disabled and veteran needs using Topsis decision making model (Case Study: Shiraz City) [14] Prioritizing the Needs of Guilan Province's Less than 25% Veterans from the Viewpoint of them and their Spouses [15] The challenges of Afghanistan and Iraq veteran's transition from military to civilian life and Approaches to reconnection [16] Reintegration problems and treatment interests among Iraq and Afghanistan combat veterans receiving VA medical care [17] Family reintegration difficulties and couples therapy for military veterans and their spouses [18] Invisible Injuries: Mental health needs of Tennessee veterans [19] A needs assessment of new york state veterans: Final report to the new york state health foundation [20] Veterans needs assessment [21] Meeting the housing and support needs of single veterans in Great Britain [22] The experience of homeless ex-service personnel in London [23] Military Families Under Stress: Implications for Family Life Education [24] Study of unmet needs in symptomatic veterans with advanced cancer: incidence, independent predictors and unmet needs outcome model [25] Needs assessment: Veterans in the Western United States [26] Prioritizing the needs of Guilan province's less than 25% veterans from the viewpoint of them and their spouses

شناسایی و رتبه‌بندی نیازهای جانبازان زیر ۲۵٪؛ مطالعه موردی استان خراسان رضوی

سیمین فروغزاده MA

سازمان جهاد دانشگاهی خراسان رضوی، پردیس دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران

سعید شریعتی مزینانی* MA

سازمان جهاد دانشگاهی خراسان رضوی، پردیس دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران

چکیده

اهداف: با شناسایی علمی و طبقه‌بندی نیازها می‌توان به متناسب‌سازی خدمات با نیازها اقدام کرد. هدف این تحقیق، شناسایی و رتبه‌بندی نیازهای جانبازان زیر ۲۵٪ استان خراسان رضوی بود.

مواد و روش‌ها: این تحقیق از نوع ترکیبی (کمی- کیفی) است که در سال ۱۳۹۴ در بین کلیه جانبازان زیر ۲۵٪ استان خراسان رضوی انجام شد. در بخش کیفی، به‌کمک مصاحبه‌نامه نیمه‌ساختاریافته با ۳۰ نفر از جانبازان، مصاحبه عمیق صورت گرفت. مشارکت‌کنندگان با تکنیک گلوله برفی و به‌صورت هدفمند انتخاب شدند. سپس مصاحبه‌ها تبدیل به داده‌های متنی شده و به‌شیوه استقراری تحلیلی (تماتیک) مورد تحلیل قرار گرفتند. درنهایت ابزار تحقیق (پرسش‌نامه) ساخته شد. اطلاعات از طریق پرسش‌نامه به‌شیوه مصاحبه حضوری با ۱۸۵ نفر از جانبازان (که به‌صورت دردسترس وارد مطالعه شدند) جمع‌آوری شد. برای تحلیل اطلاعات از روش‌های آمار توصیفی استفاده شد.

یافته‌ها: ۶۳٪ جانبازان درصد جانبازی خود را ناعادلانه تفسیر کردند. انتظارات مالی از بنیاد (۶۶٪) در اولویت اول و انتظارات مربوط به مشکلات جسمانی و روانی (۳۰٪) در اولویت دوم بود. همچنین انتظارات مربوط به تجدید نظر در درصدبندی (۲۶٪)، انتظار تکريم از بنیاد (۲۲٪) و رفع تبعیض بین جانبازان زیر ۲۵٪ و بیشتر از آن (۲۱٪) به ترتیب در اولویت‌های سوم تا پنجم قرار داشت.

نتیجه‌گیری: انتظارات مالی از بنیاد، انتظارات مربوط به مشکلات جسمانی و روانی، انتظارات مربوط به تجدید نظر در درصدبندی، انتظار تکريم از سوی بنیاد و رفع تبعیض بین جانبازان زیر ۲۵٪ و بیشتر از آن، به ترتیب اولویت‌های اول تا پنجم جانبازان زیر ۲۵٪ استان خراسان رضوی بودند.

کلیدواژه‌ها: جانبازان، ارزیابی نیازها، رتبه‌بندی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۲/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۵/۲۰

*نویسنده مسئول: saeedshariatim@gmail.com

مقدمه

از "نیاز" به اختلاف یا فاصله بین "آنچه هست" و "آنچه باید باشد" تعبیر شده است^[1]. فن هرمان نیاز را یک احساس کمبود همراه با کوشش برای برطرف کردن آن تعریف کرده است^[2]. در جای دیگر از نیاز به عنوان کمبود مختل‌کننده در سیستم تعبیر شده است^[3]. به طور کلی در تعریف نیاز کمبود، آگاهی‌یافتن از این کمبود و اختلال در یک سیستم در صورت فقدان آن را می‌توان یافت و با توجه به تعاریف موجود از این مفهوم می‌توان گفت نیاز، هر نوع احساس کمبودی است که نظام را دچار اختلال می‌کند و در این پژوهش نیاز احساس کمبودی است که از نظر عامل (جانباز) تعادل او را دچار اختلال کرده است و منظور از ارزیابی نیاز همان فرآیند شناسایی و اولویت‌بندی نیازها است^[4].

عدم رفع نیاز پیامدهای جبران‌ناپذیری دارد، به طوری که اگر فرد نتواند به احساس کمبود خود (نیاز) پاسخ دهد و راهی برای ارضای آن نیابد، بعد از مدتی دچار محرومیت نسبی خواهد شد و به او احساس بی‌عدالتی نسبی دست می‌دهد. "احساس بی‌عدالتی نسبی وقتی پیدا می‌شود که فرد ببیند دیگران وسیله‌ای برای ارضای نیاز در اختیار دارند و او نیز خواهان آن بوده است، اما امکان دستیابی به آن را نداشته باشد. این احساس به محض اینکه شکل گرفت آثار خود را که همان ایجاد نارضایتی اجتماعی در بین مردم و در نهایت

فصل‌نامه مطالعات فرهنگ ایثار

قیام عمومی است، نشان خواهد داد"^[4].

از سوی دیگر انتظار با نیاز مرتبط است، به‌گونه‌ای که تاخیر در ارضای نیاز فرد را با خواست مواجه کرده و به‌شکل آرزو در فرد بروز خواهد کرد. حال اگر این خواست‌ها در عالم خارج به‌سوی موقعیت جهت‌گیری شوند، انتظار نامیده می‌شوند. به بیان دیگر اگر شخصی نیازمند باشد و با تاخیر ارضای نیاز روبرو شده باشد، ارضای نیاز خواسته او می‌شود و به بسیاری امور به چشم ابزار احتمالی ارضای نیاز می‌نگرد و دیگران را مسئول عدم ارضای نیاز یا تاخیر در ارضای نیاز دانسته و از دیگران انتظار خواهد داشت. بسیاری از اشخاص سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی از نظر شخص دارای نیاز، مسئول کمک به ارضای نیاز او خواهند بود و شخص نیازمند از آنها انتظاراتی خواهد داشت که آن را حق خود و در مقابل نقش و وظیفه آنها می‌داند^[4].

تالکوت پارسونز انواع نیازهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را از یکدیگر متمایز می‌کند. به اعتقاد او محور نیازهای فرهنگی و اجتماعی، نفوذ در تعاملات و اندیشه و پایبندی به ارزش‌ها است. از نظر پارسونز شیوه یا طریق ارضای نیازها، توسط نظام هنجاری جامعه وضع می‌شود. به همین دلیل، در عین تشابه نیازهای انسانی در نظام‌های مختلف اجتماعی، طریقه تامین نیازها با یکدیگر تفاوت دارد^[5]. بی‌تردید طبقه‌بندی نیازها ابزاری برای سنجش دقیق نیازها در جامعه پژوهش شده است. هرچند پژوهشگران و نظریه‌پردازان با دسته‌بندی نیازها سعی داشته‌اند به یک طبقه‌بندی مناسب از نیازها دست یابند ولی معیار مشخص و دقیقی برای طبقه‌بندی نیازها وجود ندارد. به‌نظر می‌رسد پژوهشگران با توجه به جامعه بررسی‌شده و ویژگی‌های آن، می‌توانند به گونه‌ای متفاوت به طبقه‌بندی نیازها بپردازند.

از منظر جامعه‌شناسی مفهوم انتظار با مفاهیم نقش و موقعیت مرتبط است. به طوری که تحلیل نظام‌های اجتماعی و سازمان‌ها نیز از همین طریق انجام می‌شود. نقش اجتماعی به معنی چگونگی عمل‌کردن به قواعد و هنجارها در یک موقعیت اجتماعی است. از زاویه جامعه‌شناسی هر موقعیت مجموعه هنجارهایی دارد که دارنده آن موقعیت باید براساس آنها عمل کند و نیز پایگاه‌هایی دارد که در صورت انجام هنجارها به فرد تعلق خواهد گرفت. خواست، توقع یا چشم‌داشت فرد کنش‌گر درخصوص کسب یا واگذاری پایگاه‌های متناسب با هنجارهای عمل‌شده از موقعیت دیگر را "انتظار" می‌نامیم. در واقع انتظار، نقش اجتماعی یک یا مجموعه‌ای از موقعیت‌های اجتماعی را ایجاد کرده است و از صاحبان و احرازکنندگان آن موقعیت‌ها انتظار می‌رود که ایفای نقش کنند^[6]. بنابراین اگر فردی انتظاری از شخص یا سازمانی دارد به این علت است که هنوز نیاز یا نیازهای ارضا نشده‌ای دارد که توانسته است در او انگیزشی ایجاد کند و خواهان رفع آن شود. از این‌رو همیشه این نیازهای مسلط هستند که در فرد انتظار را به‌وجود می‌آورند و فرد را به منظور ارضای آن به حرکت وا می‌دارند^[7]. جانبازان نقش بنیاد شهید را به نوعی معین تفسیر کرده‌اند و از آن انتظار ایفای نقش دارند. انتظار جانبازان از بنیاد شهید در واقع بیان وظایف این سازمان از دیدگاه جانبازان است.

تعریف مساله پژوهش حاضر چنین است که درصد کثیری از خانواده‌های شاهد و ایثارگر را گروه جانبازان زیر ۲۵٪ تشکیل می‌دهند. با شناسایی علمی و روش‌مند نیازها و طبقه‌بندی آن می‌توان به متناسب‌سازی خدمات با نیازها اقدام کرد و از حدس و گمان و آزمون و خطا در ارائه خدماتی که با نیازهای جامعه هدف همسو و منطبق نیست، اجتناب کرد و برخورد معقولانه‌تری با

صورت پژوهش موردی در شهر شیراز انجام شده بود. طبق نتایج پژوهش اخیر، وجود ترافیک، نامناسب بودن پیاده‌روها، وجود چاله و ناهمواری‌ها سطح پیاده‌رو از مهم‌ترین موارد نارضایتی در ارتباط با نیازهای این گروه از افراد جامعه عنوان شده است [13].

در جست‌وجوی پیشینه مطالعات پژوهشی مشخص شد تنها یک پژوهش با عنوان "اولویت‌بندی نیازهای جانبازان کمتر از ۲۵٪ استان گیلان از دید خود و همسران‌شان" وجود دارد که جانبازان و همسران آنها بررسی شده‌اند و تا حد زیادی به موضوع پژوهش حاضر نزدیک است. در این پژوهش ۳۸۴۴ نفر از جانبازان زیر ۲۵٪ استان گیلان و ۱۴۱ نفر از همسران‌شان در سال ۱۳۹۳ به روش تصادفی انتخاب شدند. این پژوهش نشان داد جانبازان به ترتیب نیازهای روان‌شناختی، آموزشی، اقتصادی، شغلی، جسمانی و پزشکی داشتند. از نظر همسران آنها نیازهای شغلی اولویت اول و نیازهای اقتصادی، روانی، آموزشی، پزشکی و جسمانی در اولویت‌های بعدی بودند. در پایان، پژوهشگر بازنگری در میزان جانبازی و کمک به رفع بیکاری آنها، مکانیزم رفع نیازها در جانبازان زیر ۲۵٪ و همسران‌شان در استان گیلان را یادآور شده بود [14].

بررسی سوابق پژوهشی خارج از کشور ایران حاکی از انجام پژوهش‌های متعددی در زمینه مسایل و مشکلات زندگی و نیازهای سربازان بازگشته و خانواده‌های آنان است. از جمله آنها پژوهش آهن و همکاران با عنوان "چالش‌های سربازان بازگشته از افغانستان و عراق در گذار از ارتش به زندگی مدنی و رویکردهای موجود در پیوند مجدد آنان با جامعه [15]" و پژوهش سایر و همکاران با عنوان "مشکلات ادغام مجدد در جامعه و علایق درمانی در میان سربازان بازگشته از جنگ در عراق و افغانستان دریافت‌کننده خدمات پزشکی از سازمان امور سربازان جنگ" [16] و بالاخره پژوهش دیگر سایر با عنوان "دشواری‌های ادغام مجدد در خانواده و زوج‌درمانی برای سربازان جنگ و خانواده‌هایشان" [17].

در بین پژوهش‌های انجام‌شده خارج از کشور ایران برخی از پژوهش‌ها به بررسی و سنجش نیازهای سربازان برگشته از جنگ پرداخته‌اند. از جمله آنها پژوهشی با عنوان "آسیب‌های پنهان: نیازهای بهداشت روان در میان کهنه سربازان ساکن تنسی" است که در کالج مددکاری اجتماعی دانشگاه تنسی برای درک بهتر نیازهای بهداشت روان سربازان تنسی انجام شده بود. نتایج حاکی از آن بود که بیشترین فراوانی نیازهای بهداشت روانی سربازان شامل ادغام مجدد در جامعه، افسردگی و اختلال استرس پس از واقعه و آسیب تروماتیک مغز بوده است. بخش دیگری از نتایج نشان داد که اگر به این نیازها رسیدگی نشود، این مسایل می‌توانند به سوءاستفاده از مواد مخدر یا خودکشی منجر شوند. همچنین اکثریت سربازان بازگشته از جنگ مشکلاتی را در زمینه روابط اجتماعی و مسایل خانوادگی ناشی از استقرار در منطقه جنگی و پس از آن بازگشت به خانه گزارش کردند [18].

شل و همکاران در پژوهشی با عنوان "نیازسنجی سربازان جنگ ساکن در نیویورک" دریافتند تقریباً نیمی از سربازان مورد پژوهش نیاز به درمان در زمینه بهداشت روان داشتند و یک‌سوم آنها طی ۱۲ ماه قبل از انجام پژوهش پیگیر دریافت خدمات در زمینه سلامت روان بودند. آن سربازان، در برابر سئوالی در زمینه موانع افراد برای پیگیری درمان، رایج‌ترین مانع را نگرانی در مورد تأثیرات جانبی درمان دارویی و نیز ترس از احتمال اعمال محرومیت یا تبعیض از سوی دولت یا کارفرما در درمان اعلام کردند. علاوه بر مشکلات مربوط به بهداشت روان، شواهدی وجود داشت که سربازان با

مشکلات این گروه از افراد داشت. آشنابودن با مشکلات و چشم‌داشت‌های جانبازان زیر ۲۵٪ باعث می‌شود برخی با توجه به آشنایی و ارتباط با سازمان بهره‌مندتر و در مقابل عده دیگر نتوانند بسیاری از نیازهای خود را مرتفع کنند. ضمن آنکه اگر شناخت جامع و درستی از نیازها و انتظارات جانبازان وجود نداشته باشد و به شیوه درستی هم ارضا نشود، فرد دچار ناکامی شده و در این حالت طبیعی است که واکنش‌های مختلفی (نارضایتی، افسردگی، پرخاشگری، انزوا و غیره) نیز به‌همراه خواهد داشت. چه بسا به دلیل همین عدم شناخت، بنیاد شهید براساس تشخیص خود و یک‌طرفه به رایبه خدمات می‌پردازد و این مساله بدون تردید زمینه نارضایتی بیشتر جانبازان را فراهم خواهد آورد.

علی‌رغم اهمیت و حساسیت موضوع، پژوهش‌های منتشرشده در زمینه بررسی نیازها و به طور خاص جانبازان بسیار اندک است. در بررسی پیشینه پژوهش، چهل مقاله که طی یک‌دهه در سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۰ در ارتباط با جانبازان و خانواده‌های آنان انجام و منتشر شده است، به شیوه مروری بررسی شد. نتایج حاصل از مرور این اسناد نشان داد موضوع اصلی یا متغیر محوری مورد سنجش در ارتباط با جانبازان و خانواده‌های آنان در قالب چهارده مقوله قابل دسته‌بندی است که شامل آسیب‌دیدگی خانواده جانبازان، حمایت اجتماعی و خانوادگی از جانبازان، اقدامات درمانی، سازگاری جانبازان با بیماری، نارضایتی از زندگی، اوقات فراغت جانبازان، کیفیت خواب جانبازان، عوارض جسمانی، کیفیت زندگی جانبازان، سلامت عمومی جانبازان، ترافیک شهری برای جانبازان، سرمایه اجتماعی جانبازان، سلامت روان جانبازان، سلامت روان خانواده‌های جانبازان هستند.

بررسی پیشینه تجربی موضوع نشان داد پژوهش‌های بسیاری در نشریات علمی-پژوهشی به چاپ رسیده است که جامعه مورد پژوهش آنها جامعه هدف بنیاد شهید، یعنی خانواده‌های شهدا و جانبازان (اعم از فرزندان و همسران) است. در این میان پژوهش‌های انجام‌شده در ارتباط با خود جانبازان، عمدتاً معطوف به سنجش میزان رضایتمندی جانبازان با درصد جانبازی بیش از ۲۵٪ از خدمات پزشکی و بهداشتی است. در برخی از پژوهش‌ها هم به بررسی نیازهای رضایتمندی از زندگی و سلامت جسمانی یا تجارب زیسته جامعه هدف بنیاد شهید پرداخته‌اند. در این پژوهش‌ها نظیر "ابعاد رضایت زناشویی در همسران جانباز" [8]، تجارب زیسته همسران جانبازان [9] و بررسی مقایسه‌ای وضعیت سلامت روانی همسران شهدا و جانبازان شهر زاهدان [10] که در ارتباط با همسران جانباز منتشر شده‌اند، همسران جانباز به عنوان یکی از اصلی‌ترین عضو خانواده جانباز مطرح هستند.

از پژوهش‌های مرتبط با نیازسنجی در میان جانبازان، پژوهشی توسط صالحی و همکاران انجام شده است که در آن رابطه نیازهای بنیادی روان‌شناختی و سلامت روان جانبازان در بیمارستان امیرالمؤمنین اصفهان بررسی شده بود. نتایج این پژوهش نشان داد که ارضای نیازهای بنیادی روان‌شناختی با سلامت عمومی جانبازان همبستگی مثبت دارد و بین نیازهای روان‌شناختی به ترتیب ارضای نیاز خودمختاری و نیاز شایستگی، سلامت عمومی را به صورت مثبت پیش‌بینی می‌کند [11]. معدود پژوهش‌های انجام‌شده در ارتباط با نیازهای جانبازان، پژوهش‌هایی است که پیرامون محور حمل و نقل شهری انجام شده‌اند، نظیر "بررسی حمل و نقل شهری و نیازهای معلولان و جانبازان (پژوهش موردی: شهر چالوس)" [12] و "ارزیابی ترافیک شهری و نیازهای معلولان و جانبازان با استفاده از مدل تصمیم‌گیری TOPSIS" که به

خانواده‌شان در طول مدت خدمت در جنگ اتفاق افتاده بپذیرند. زن و شوهر همچنین ممکن است به حل و فصل تنش‌های طولانی و مسایل زناشویی به‌جای‌مانده از زمان پیش از تریخس همسر از خدمت نیاز داشته باشند[23]. در پژوهش هووانگ و همکاران در خصوص بررسی نیازهای جانبازان با سرطان پیشرفته، مشخص شد این کهنه‌سربازان از جنگ‌پرگشته در حوزه‌های عاطفی، اجتماعی، اقتصادی و پزشکی دارای نیازهای برآورده‌نشده متعددی هستند[24].

در پژوهش کارتر و کیدر که در میان سربازان جنگی در پنسیلوانیا انجام شد، سربازان معتقد بودند که دریافت کمک‌های مالی و آموزشی برای یافتن شغل بهتر بسیار مهم است. بیکاری یک مشکل پایدار برای این سربازان است و تحصیلات، بیش از ارایه مهارت‌های فوری برای آنها می‌تواند راه بهتری برای موفقیت شغلی درازمدت در اختیار سربازان قرار دهد. تقریباً یک‌سوم سربازان "احساس ناامنی اقتصادی" را در حد کم و متوسط گزارش کردند. سربازان مورد پژوهش به خدمات اجتماعی ارایه‌شده در زمینه تامین نیازهایشان برای ادغام در جامعه نمره متوسط دادند. مشکلات مهمی در زمینه همکاری میان سازمان‌های عمومی، خصوصی و غیرانتفاعی خدمات‌رسان به سربازان وجود داشت. سربازان عموماً از خدمات و مزایایی که به ایشان ارایه می‌شد آگاه بودند اما اعتماد کمی به این مزایا و خدمات داشتند[25].

در یک جمع‌بندی کلی از پژوهش‌های انجام‌شده پیرامون بررسی نیازها در میان جانبازان جنگ، می‌توان گفت در داخل کشور در خصوص موضوع نیازها یا انتظارات جانبازان، خلا اطلاعاتی و پژوهشی جدی است و پژوهش‌های قابل‌اعتنایی در این زمینه انجام نشده است.

برخلاف پژوهش‌های کم‌شمار در داخل کشور ایران، موضوع بررسی نیازهای سربازان، کهنه‌سربازان جنگ یا آسیب‌دیدگان از جنگ و غیره موضوع اصلی پژوهش‌های معدودی در کشورهای دیگر بوده است. این پژوهش‌ها در مکان‌های مختلف و با ابزارهای متفاوت در میان سربازانی انجام شده‌اند که تجربه جنگ‌های مختلفی داشته‌اند، بنابراین ارایه یک جمع‌بندی از این پژوهش‌ها دشوار است. اما به طور کلی می‌توان این‌طور برداشت کرد که بررسی نیازهای بهداشتی و سلامت روان کهنه‌سربازان (و بعضاً جانبازان در داخل ایران)، خدمات روانی و توان‌بخشی، موضوع محوری پژوهش‌های پیشین بوده است. اینکه در حال حاضر جانبازان به‌جامانده از جنگ در داخل ایران چه نیازها و انتظاراتی دارند و ترتیب و اهمیت این نیازها چگونه است، موضوعی است که به دلیل حفظ جایگاه و منزلت این گروه از افراد جامعه، نیاز به بررسی دارد. این پژوهش به شیوه علمی و به صورت موردی تصویری از انواع نیازها و سلسله مراتب آن نزد این گروه از جانبازان را در خراسان رضوی ارایه می‌دهد. از آنجا که توفیق هر سازمان در تحقق اهداف مورد نظر، منوط به آگاهی از نیاز مخاطبان است، این پژوهش با هدف شناسایی و رتبه‌بندی اصلی‌ترین نیازهای جانبازان زیر ۲۵٪ استان خراسان رضوی انجام شد.

مواد و روش‌ها

روش این پژوهش ترکیبی (کمی و کیفی) است که طی آن ابتدا از روش پژوهش مروری استفاده شد و فهرست جامعی از پژوهش‌های انجام‌شده بین جانبازان شناسایی شد و مهم‌ترین نتایج آنها مقوله‌بندی شد. سپس روش پژوهش کیفی (نظریه زمینه‌ای) به‌کارگرفته شد. در این مرحله برای انجام پژوهش

دشواری‌های مهم اقتصادی و سلامت بدنی مواجه بودند و عملکرد بدنی آنان به طور معنی‌داری از افراد عادی مشابه‌شان در جمعیت عادی بدتر بود. نرخ بیکاری در میان این سربازان به طور قابل توجهی از متوسط آن در نیویورک بالاتر بود. همچنین، در پاسخ به این سؤال که چه مزایایی بیش از همه به آنان کمک می‌کند؛ اکثر سربازان مراقبت‌های بهداشتی، مزایای تحصیلی، کمک به تامین مسکن شامل وام مسکن را ذکر کردند[19].

براساس یافته‌های پژوهشی موسسه United Way of Connecticut در میدلسکس کانتی که به شیوه مصاحبه با نمایندگان سازمان‌های ملی، ایالتی و محلی خدمات‌رسان به سربازان بازگشته از جنگ و نیز رهبران اجتماعی در ایالات متحده انجام شد، ۳۹٪ سربازان نیازمند خدمات درمانی فیزیکی از جمله در زمینه مشکلات دندان، اورتوپدی و استخوانی و آسیب‌های مغزی و همچنین ۲۱٪ آنان دچار اختلال استرس بودند. نتایج نشان داد که سربازان دارای ناتوانی بدنی، دچار چالش‌هایی در زمینه حمل و نقل بودند و علی‌رغم وجود امکانات متعدد برای جایجایی، برخی از گزینه‌ها یا گران بوده یا مستلزم سفر طولانی‌مدت بودند. در این پژوهش سربازان مورد مصاحبه پیشنهاداتی برای تقویت حمایت جامعه محلی داشتند. تعیین یک فرد مشخص در هر شهر برای کمک به سربازان در یافتن منابع و ایجاد یک شورای مشورتی ناحیه‌ای که در آن همه اجزای یک اجتماع شامل مدرسه، پلیس، بخش‌های بازرگانی، دانشگاه، سازمان‌های غیرانتفاعی و سرمایه‌گذار بتوانند درباره چالش‌هایی که کهنه‌سربازان و خانواده‌های در طول زمان جنگ با آن مواجه هستند آموزش ببینند[20].

براساس پژوهشی که توسط جونز و همکاران در دانشگاه یورک در انگلستان با عنوان "تامین نیازهای مسکن و نیازهای حمایتی سربازان مجرد بازگشته از جنگ در انگلستان" انجام شد، مشخص شد جانبازان بی‌خانمان از بی‌خانمان‌های دیگر محروم‌تر بودند، آنها به طور متوسط سالمندتر بودند، احتمال بیشتری داشت که خواب سخت داشته باشند، از مشکلاتی در زمینه سلامت جسمی و ابتلا به الکل رنج ببرند یا برای دوره‌های طولانی بی‌خانمان باشند. این یافته‌ها منجر به توسعه تعدادی از فعالیت‌های خدماتی برای پاسخگویی به نیازهای جانبازان مجرد شده بود، اما تامین خدمات فراگیر نبود و شبکه ایمنی که می‌تواند توسط سازمان‌های مربوط به جانبازان و موسسات خدمات خیریه فراهم شود، به دشواری در مسیر درست هدایت می‌شدند[21].

برخی از پژوهش‌های انجام‌شده در مورد سربازان بی‌خانمان بازگشته از جنگ به ویژگی‌های زیر به عنوان خصیصه‌های مشترک این سربازان مانند مشکلات مرتبط با اعتیاد به الکل، مشکلات در زمینه بهداشت روان، مشکلات مربوط به سلامت بدن، انزوای اجتماعی اشاره کرده‌اند[22].

برخی پژوهش‌ها به مسایل خانوادگی سربازان بازگشته از جنگ پرداخته‌اند، از جمله درامت و همکاران در پژوهش خود به نکات زیر اشاره کرده‌اند: سرباز بازگشته از جنگ و همسرش ممکن است انتظارات و آرزوهای مشابهی در مورد سرعت تجدید و احیای رابطه صمیمی و عاطفی نداشته باشند. همچنین خواسته‌ها و رویه‌های اصلی در خانواده باید دوباره مورد گفتگوی طرفین قرار گیرد و بازسازی شود. زوج به بازسازی یا تقویت توانایی‌های حل مساله و تصمیم‌گیری به صورت مشترک و تاسیس دوباره شبکه‌های حمایتی داخل و خارج از خانواده هسته‌ای‌شان نیاز دارند. به علاوه لازم است زن و شوهر تغییراتی را که در هرکدام از دو طرف و در

خود را عادلانه ارزیابی کردند، ۴/۱٪ هم معتقد بودند که درصد جانبازی آنها تا حدی عادلانه است. همچنین، ۱۲/۶٪ افراد به نظرشان عادلانه بودن درصد جانبازی بی‌اهمیت بود.

توصیف نیازها و انتظارات جانبازان زیر ۲۵٪: انتظارات مالی از بنیاد (۶۶/۸٪) در اولویت اول و انتظارات مربوط به مشکلات جسمانی و روانی (۳۰/۴٪) در اولویت دوم قرار داشتند. همچنین انتظارات مربوط به تجدیدنظر در درصدبندی (۲۶/۶٪)، انتظارات تکریم از بنیاد (۲۲/۸٪) و رفع تبعیض بین جانبازان زیر ۲۵٪ و بیشتر از آن (۲۱/۷٪)، به ترتیب اولویت‌های سوم تا پنجم بودند و ۱۵٪ افراد هیچ انتظاری از بنیاد شهید نداشتند.

نیازها و انتظارات مادی و معیشتی جانبازان زیر ۲۵٪: مهم‌ترین انتظار جانبازان زیر ۲۵٪ از بنیاد دارای بُعد مادی- معیشتی بود، به طوری که از هر سه جانباز زیر ۲۵٪، دو نفر (۶۶/۸٪) به این قبیل انتظارات اشاره کردند. سنجش دیدگاه جانبازان در زمینه نیازها و انتظارات مادی- معیشتی نشان داد که اولویت‌های مهم آنها در این زمینه عبارت بودند از: مشکل عدم اعطای وام (۳۱/۵٪)، وضعیت نامساعد اقتصادی و مالی (۱۴/۷٪)، انتظار پشتیبانی مالی از فرزندان (۱۳٪) و مشکل نداشتن شغل (۱۳٪) (جدول ۱).

جدول ۱) نیازها و انتظارات مادی و معیشتی جانبازان زیر ۲۵٪ استان خراسان رضوی

درصد	نیازها و انتظارات به ترتیب اولویت
۳۱/۵	عدم اعطای وام
۱۴/۷	وضعیت نامساعد اقتصادی و مالی
۱۳/۰	پشتیبانی مالی از فرزندان جانبازان (ازدواج و تهیه جهیزیه و مدرسه و دانشگاه)
۱۳/۰	نداشتن شغل
۱۲/۵	فقدان امکانات
۷/۶	پایین بودن حقوق
۵/۴	ایجاد مسکن برای جانبازان
۶/۰	ایجاد اشتغال برای فرزندان جانبازان
۳/۳	کم شدن سربازی فرزندان جانبازان
۲/۷	اعطای مستمری
۲/۷	پرداخت هزینه‌های درمان و دارو
۲/۲	تحت پوشش بیمه نبودن
۱/۱	تغییر شیفت کاری
۱/۱	جدانشدن دندان پزشکی از بیمه
۱/۱	در نظر گرفتن شرایط خاص استخدامی برای فرزندان جانبازان
۱/۱	کسرنشدن مالیات بر درآمد شغل‌های آزاد به جانبازان زیر ۲۵٪
۰/۵	پرداخت هزینه‌های دندان پزشکی و چشم پزشکی
۰/۵	نیود پوشش بیمه برای برخی داروها

نیازها و انتظارات جسمی و روانی جانبازان زیر ۲۵٪: مشکلات ناشی از آسیب‌های جسمی و روانی بخش دیگری از انتظارات جانبازان زیر ۲۵٪ بود که تقریباً از هر سه نفر جانباز، یک نفر آن را مطرح کرده بود. لازم به ذکر است که ناراحتی‌های جسمی در بین جانبازان شایع‌تر از مشکلات اعصاب و روان بود (۲۶/۱٪ در برابر ۶/۵٪). ضمن آنکه ۷/۶٪ جانبازان زیر ۲۵٪ به این نتیجه رسیده بودند که توانایی لازم برای کارکردن را ندارند.

نیازها و انتظارات مربوط به تعیین درصد جانبازی: از هر چهار جانباز زیر ۲۵٪ یک نفر انتظار تجدیدنظر در فرآیند درصدبندی را داشت (جدول ۲). برگزاری دوباره کمیسیون و بالابردن درصد جانبازی (۱۰/۳٪) در اولویت نخست قرار داشت. پس از این گروه،

اکتشافی و آشنایی عمیق با فضای ذهنی جامعه مورد پژوهش، به کمک مصاحبه‌نامه نیمه‌ساختاریافته با ۳۰ نفر از جانبازان زیر ۲۵٪، مصاحبه عمیق انجام شد. سپس داده‌ها طی سه مرحله باز، محوری و گزینشی کدگذاری شد و به این ترتیب نیازها و انتظارات جانبازان استخراج و طبقه‌بندی شدند. در این مرحله مشارکت‌کنندگان با تکنیک گلوله برفی و به صورت هدفمند انتخاب شدند. در این مرحله از کدگذاری باز برای مفهوم‌یابی از کدگذاری محوری برای مقوله‌سازی و از کدگذاری گزینشی برای استخراج طبقات نیازها و انتظارات استفاده شد.

هر طبقه از نیازهای مطرح‌شده توسط جانبازان در بخش کیفی عملیاتی شد و در نهایت به کمک اطلاعات به‌دست‌آمده از بخش کیفی، ابزار پژوهش (پرسش‌نامه) در بخش کمی طراحی شد. سئوالات این ابزار ترکیبی از مقیاس لیکرت و سئوالات بسته و باز پاسخ بود. در این مرحله با انتخاب نمونه‌ای معرف از این گروه از جانبازان در سطح استان خراسان رضوی، مصاحبه‌های حضوری انجام شد. جامعه آماری بررسی کلیه جانبازان زیر ۲۵٪ استان خراسان رضوی در سال ۱۳۹۴ بود. از این جامعه آماری براساس فهرست جامعه هدف که بنیاد شهید در اختیار پژوهشگر قرار داد با ۵۰۰ شماره ثابت و همراه تماس برقرار شد که در ۱۸۵ مورد تیم پژوهش موفق به اخذ پاسخ شدند. مابقی شماره‌ها به دلایل مختلف نظیر واگذاری خط، عدم دسترسی، عدم تمایل پاسخگو به همکاری از پژوهش حذف شدند. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات نیز از روش‌های آمار توصیفی استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های ارایه‌شده با اتکا به نتایج به‌دست‌آمده از بخش پیمایش است. ابتدا سیمای پاسخگویان و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی اعضای نمونه توصیف‌شده و سپس مهم‌ترین انتظارات و مشکلات جانبازان زیر ۲۵٪ به تفکیک توصیف و تحلیل می‌شود.

ویژگی‌های اجتماعی- جمعیتی نمونه‌ها: گروه سنی ۴۵ تا ۵۰ سال با ۴۵/۱٪ و گروه سنی ۵۰ تا ۵۵ سال با ۳۰/۴٪، به ترتیب بیشترین فراوانی را به خود اختصاص دادند. پاسخگویانی که بیشتر از ۶۰ سال سن داشتند، تنها ۱۰/۳٪ اعضای نمونه را تشکیل می‌دادند. بررسی سطح سواد هم نشان داد که ۲۷/۲٪ اعضای نمونه دارای سواد راهنمایی بودند. افرادی که سطح سوادشان کمتر از راهنمایی بود، ۳۰٪ و گروهی که سطح سوادشان بیشتر از راهنمایی بود، ۴۲/۸٪ نمونه را تشکیل می‌دادند. سنجش وضعیت اشتغال اعضای نمونه هم نشان داد که ۲۷/۷٪ جانبازان شغل آزاد داشتند و ۱۹٪ بازنشسته بودند، نسبت بیکاران نیز ۱۴/۱٪ بود. به لحاظ بررسی وضعیت مدت حضور پاسخگویان در جبهه، نتایج نشان داد که اکثریت جانبازان (۴۴٪) از یک و نیم تا دو و نیم‌سال در جبهه حضور داشته‌اند. اکثریت افراد (۸۸/۵٪) جانباز ۵٪ بودند و ۹/۳٪، جانباز ۱۰٪ بوده و تنها ۱/۱٪ اعضای نمونه جانباز ۹٪ و ۱۲٪ بودند.

ارزیابی جانبازان از درصد واقعی جانبازی خود نشان داد ۴۴/۴٪ آنها، درصد واقعی جانبازی خود را از ۲۰ تا ۲۵٪ ارزیابی کرده بودند و ۴۰٪ افراد درصد واقعی جانبازی خود را زیر ۲۰٪ ارزیابی کرده بودند. در مقابل ۱۵/۶٪ افراد ارزیابی‌شان از درصد واقعی جانبازی‌شان بیشتر از ۲۵٪ بود.

سنجش دیدگاه جانبازان در زمینه عادلانه بودن درصد جانبازی نشان داد که اکثریت پاسخگویان (۶۳/۲٪) درصد جانبازی خود را ناعادلانه می‌دانستند. در مقابل تنها ۱۹/۹٪ افراد درصد جانبازی

۹۹٪ افراد معتقد بودند که حق جانبازان در مورد درصدشان ضایع شده است و ۴/۳٪ افراد نیز بر این باور بودند که دکتر کمیسیون نسبت به تعیین درصد جانبازی آنها بی‌دقت بوده است.

جدول ۲) توزیع فراوانی نسبی نیازها و انتظارات مربوط به تعیین درصد جانبازی در میان جانبازان زیر ۲۵٪ استان خراسان رضوی

درصد	نیازها و انتظارات به ترتیب اولویت
۱۰/۳	برگزاری دوباره کمیسیون و بالابردن درصد جانبازی
۹/۲	ضایع شدن حق جانبازان در مورد درصدشان
۴/۳	بی‌دقتی دکتر کمیسیون
۱/۱	پیدا کردن پرونده مجروحیت
۱/۱	درصدبندی جانبازان بر مبنای میزان خدمت انجام شده در جنگ
۱/۱	دقت بیشتر در نگهداری پرونده جانبازان
۱/۱	عدم دسترسی به برخی مدارک برای تعیین درصد جانبازی

نیازها و انتظارات مربوط به تکریم جانبازان: انتظار تکریم از سوی بنیاد یکی دیگر از انتظارات مهم جانبازان زیر ۲۵٪ بود که از جانب حدود یک‌پنجم اعضای نمونه مطرح شد (جدول ۳). سه نوع از مشکلات جانبازان در این زمینه به ترتیب عبارت بودند از: بی‌توجهی به جانبازان (۱۰/۳٪)، برخورد نامناسب با جانبازان (۸٪)، ناراحت بودن از بنیاد شهید به دلیل عدم رسیدگی (۶/۵٪).

جدول ۳) توزیع فراوانی نسبی نیازها و انتظارات مربوط به تکریم در میان جانبازان زیر ۲۵٪ استان خراسان رضوی

درصد	نیازها و انتظارات به ترتیب اولویت
۱۰/۳	بی‌توجهی به جانبازان
۸/۱	برخورد نامناسب با جانبازان
۶/۵	ناراحت بودن از بنیاد شهید به دلیل عدم رسیدگی
۱/۱	انتصاب افراد دلسوز در نظام و بنیاد شهید برای برخورد مناسب‌تر با جانبازان
۱/۱	دعوت کردن تمام جانبازان برای برنامه‌های فرهنگی
۱/۱	عدم اعطای کارت شناسایی
۱/۱	قصدانی از جانبازان

بحث

تعیین نظام‌دار نیازها و انتظارات مهم و دارای اولویت به نوعی مشکلات اصلی جامعه مورد پژوهش را بازگو می‌کند. این آگاهی نه تنها باعث اطلاع مدیران سازمان‌ها از موانع و چالش‌ها و نارضایتی‌ها خواهد بود بلکه مبنای برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌های آنها بوده و باعث می‌شود سازمان مربوطه گام‌هایی به سوی تطبیق امکانات و خدمات با نیازها و خواسته‌های جامعه مورد پژوهش بردارد و در نهایت در هزینه‌های سازمان نیز صرفه‌جویی شود. بنابراین، اطلاع از نیازهای جامعه هدف برای هر سازمانی اجتناب‌ناپذیر است.

این پژوهش در پی بررسی نیازهای جانبازان زیر ۲۵٪ بود و بی‌تردید با توجه به خلا پژوهش‌های پیشین و با عنایت به اهمیت شناسایی و اطلاع مدیران از نیازهای جامعه هدف، یافته‌های حاصل از این بررسی می‌بایست برای بنیاد شهید قابل تامل و اعتنا باشد. این پژوهش نشان داد اکثریت جانبازان در حال حاضر بیش از همه انتظار حمایت مالی از بنیاد شهید دارند و پس از آن انتظار دارند تا به مشکلات جسمی و روانی آنها رسیدگی شود. مهم‌ترین انتظار جانبازان از بنیاد دارای بُعد مادی - معیشتی بود. به گونه‌ای که از هر سه جانباز زیر ۲۵٪، دو نفر به این قبیل انتظارات اشاره کرده بودند و در این زمینه مشکل عدم اعطای وام در راس امور ذکر شده بود.

مشکلات ناشی از آسیب‌های جسمی و روانی نیز به اندازه‌ای برای جانبازان مهم بود که تقریباً از هر سه نفر جانباز یک نفر آن را مطرح کرد و بر اساس نتایج، ناراحتی‌های جسمی در بین جانبازان شایع‌تر از مشکلات اعصاب و روان بود. از این رو رسیدگی و کمک به رفع مشکلات جسمانی از عمده‌ترین نیازهای جانبازان محسوب می‌شود. یافته‌های این پژوهش گویای این واقعیت بود که از هر چهار نفر جانباز زیر ۲۵٪، یک نفر انتظار تجدیدنظر در فرآیند درصدبندی را داشت. به طوری که برگزاری دوباره کمیسیون و بالابردن درصد جانبازی در اولویت نخست بررسی نیازهای مربوط به تعیین درصد جانبازی قرار داشت.

انتظار تکریم از سوی بنیاد یکی دیگر از انتظارات مهم جانبازان زیر ۲۵٪ بود که از جانب حدود یک‌پنجم اعضای نمونه بر آن تأکید شد. سه نوع از مشکلات جانبازان در این زمینه به ترتیب عبارت بودند از: بی‌توجهی به جانبازان، برخورد نامناسب با جانبازان، ناراحت بودن از بنیاد شهید به دلیل عدم رسیدگی.

یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهشی که در استان گلستان انجام شده است، از لحاظ نوع نیاز و فارغ از اولویت آنها تاحدی مشابه بود [26]. در پژوهش مذکور، جانبازان به ترتیب نیازهای روان‌شناختی، آموزشی، اقتصادی، شغلی، جسمانی و پزشکی داشتند که در این پژوهش نیز این نیازها از جانب جانبازان طرح شده بود. علاوه بر آن، نیازها و انتظارات دیگری هم از جانب جانبازان زیر ۲۵٪ در استان خراسان رضوی طرح شد که شامل انتظارات مربوط به تجدیدنظر در درصدبندی، تکریم از سوی بنیاد و رفع تبعیض بین جانبازان زیر ۲۵٪ و بیشتر از آن بود.

این پژوهش به شیوه ترکیبی (کمی و کیفی) انجام شد، علی‌رغم نتایج قابل اعتنا و درخور تامل، این پژوهش دارای محدودیت‌هایی بسیاری بود. از مهم‌ترین آنها فقدان پیشینه تجربی کافی در زمینه بررسی نیازهای جانبازان بود که حتی در این مرحله از پژوهش نیز، امکان مقایسه بیشتر نتایج به دست آمده با پژوهش‌های دیگر را غیرممکن کرد. علی‌رغم همه محدودیت‌ها و موانع، نتایج حاصل از این بررسی بر برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌های آتی در خصوص این گروه از جانبازان دلالت‌هایی دارد و از آنجا که یکی از مصادیق ترویج فرهنگ ایثار و پژوهش، توجه به نمادهای ایثارگری است و جانبازان به منزله نماد ایثارگری در جامعه می‌بایست دارای منزلت بوده و مورد احترام واقع شوند. بنابراین، مهم‌ترین پیشنهادها پژوهش حاضر چنین است: اطلاع‌رسانی درباره آخرین مصوبات مربوط به جانبازان زیر ۲۵٪ از طریق سامانه ویژه ایثارگران زیر ۲۵٪؛ به‌روزرسانی بانک اطلاعات جانبازان زیر ۲۵٪، زیرا اطلاعات نشانی‌ها و شماره تلفن بسیاری از افراد تغییر کرده بود؛ تکریم جانبازی زیر ۲۵٪ به روش‌های مختلف؛ زیرا نتایج نشان داد که جانبازان زیر ۲۵٪ احساس تحقیرشدگی می‌کنند و بر این عقیده‌اند که بنیاد شهید آن چنان که شایسته عنوان ایثارگری است حقوق آنان را پاس نمی‌دارد؛ تجدیدنظر در پرونده درصدبندی جانبازان زیر ۲۵٪ که یکی از تقاضاهایی است که به شدت مورد تأکید جانبازان بود؛ تعیین کمیته‌ای برای تکمیل نواقص پرونده‌های جانبازان زیر ۲۵٪. زیرا بسیاری از آنان به دلایل مختلف از جمله بیکاری، بیماری و کم‌سواد بودن توانایی پیگیری و تهیه مدارک لازم را ندارند؛ انتخاب پزشکان با سابقه و جبهه‌دیده و ترجیحاً جانباز برای کمیسیون درصدبندی و کاهش سخت‌گیری در این زمینه؛ تشکیل کارگروهی از جانبازان زیر ۲۵٪ به عنوان کارگروه مشورتی کمیسیون بررسی درصد جانبازی؛ تسهیل در پرداخت وام و رفع نیازهای مادی و معیشتی جانبازان زیر ۲۵٪؛ رسیدگی بیشتر به مشکلات

- 10- Mojahed A, Kalantari M, Molavi H, NeshatDoost HT, Shakiba MA. Comparative study of the mental health of war injured and martyrs' spouses in Zahedan. Q Horiz Med Sci. 2011;17(3):43-50. [Persian]
- 11- Salehi H, Ghomrani A, Salehi Z. The relationship between basic need satisfaction and general health of veteran Isfahan's Amiralmomentin hospital. Iran J War Pub Health. 2014;6(2):1-9.[persian]
- 12- Khazee Pool F, Bastami Bandpey N. A survey of urban transportation and disabled and veterans needs (Case study: Chalous City). First National Conference on Architecture, Restoration, Urbanism and Sustainable Environment. Hamadan: Hegmatan Environmental Assessors Association; 2013. [Persian]
- 13- Bazi K, Kiyani A, Afrasyabi Rad M. Evaluation of urban traffic and disabled and veteran needs using Topsis decision making model (Case Study: Shiraz City). Res Urban Plan; 2010;1(3):103-30. [Persian]
- 14- Asghari F, Sayadi A, Saadat S, Rashidi E. Prioritizing the Needs of Guilan Province's Less than 25% Veterans from the Viewpoint of them and their Spouses. Iran J War Pub Health. 2015;7(3):133-8. [Persian]
- 15- Ahern J, Worthen M, Masters J, Lippman SA, Ozer EJ, Moos R. The challenges of Afghanistan and Iraq veteran's transition from military to civilian life and Approaches to reconnection. PLoS One. 2015;10(7):e0128599.
- 16- Sayer NA, Noorbaloochi S, Frazier P, Carlson K, Gravelly A, Murdoch M. Reintegration problems and treatment interests among Iraq and Afghanistan combat veterans receiving VA medical care. Psychiatr Serv. 2010;61(6):589-97.
- 17- Sayers SL. Family reintegration difficulties and couples therapy for military veterans and their spouses. Cogn Behav Pract. 2011;18(1):162-3.
- 18- Wilson Hardy A. Invisible Injuries: Mental health needs of Tennessee veterans [Online]. Knoxville: Office of Research and Public Service; 2013. Available from: https://www.sworps.tennessee.edu/stimulus/2013_fall/artifacts/Veterans_needs_key_findings.pdf
- 19- Schell TL, Tanielian T, Farmer CM, Jaycox LH, Marshall GN, Schell TL, et al. A needs assessment of new york state veterans: Final report to the new york state health foundation. Rand Health Q. 2011;1(1):14.
- 20- Maria Dynia MA. Veterans needs assessment [Internet]. Rocky Hill: United Way of Connecticut. [updat 2009; cited 2009]. Available from: www.ctunitedway.org/files/2016/07/MUW-Veterans-Needs-Assessment-2009.pdf.
- 21- Jones A, Quilgars D, O'Malley L, Rhodes D, Bevan M, Pleace N. Meeting the housing and support needs of single veterans in Great Britain. York: Center for Housin Policy; 2014.
- 22- Johnsen S, Jones A, Rugg J. The experience of homeless ex-service personnel in London. York: Center for Housin Policy; 2008.
- 23- Drummet AR, Coleman M, Cable S. Military Families Under Stress: Implications for Family Life Education. Fam Relat. 2003;52(3):279-87
- 24- Hwang SS, Chang VT, Cogswell J, Alejandro Y, Osenenko P, Morales E, et al. Study of unmet needs in symptomatic veterans with advanced cancer: incidence, independent predictors and unmet needs outcome model. J Pain Symptom Manage. 2004; 28(5):421-32.
- 25- Carter P, Kidder K. Needs assessment: Veterans in the Western United States. Washington DC: Center for a New American Security; 2013.

نتیجه‌گیری

اکثر جانبازان زیر ۲۵٪ استان خراسان رضوی درصد جانبازی خود را ناعادلانه تفسیر می‌کنند و اعتقاد دارند اعضای کمیسیون‌های ذیربط اساساً فاقد صلاحیت بررسی آسیب‌های جسمی و روانی وارده به جانبازان هستند. انتظارات مالی از بنیاد در اولویت اول و انتظارات مربوط به مشکلات جسمانی و روانی در اولویت دوم برای جانبازان زیر ۲۵٪ استان خراسان رضوی قرار دارد، همچنین انتظارات مربوط به تجدیدنظر در درصدبندی، انتظار تکریم از سوی بنیاد و رفع تبعیض بین جانبازان زیر ۲۵٪ و بیشتر از آن، به ترتیب در اولویت های سوم تا پنجم قرار دارند.

تشکر و قدردانی: نویسندگان از جانبازان محترم در استان خراسان رضوی که پاسخگوی سئوالات بودند کمال تشکر را دارند. همچنین شایسته است از کارشناسان محترم واحد پژوهش سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران استان خراسان رضوی که در انجام این پژوهش حمایت خالصانه و بی‌دریغ داشته‌اند، سپاسگزاری کنیم.

تابیدیه اخلاقی: قبل از جمع‌آوری اطلاعات، به جامعه مورد پژوهش نسبت به محرمانه‌بودن اطلاعات فردی و ارایه نتایج بدون ذکر نام افراد و انتشار آن به صورت کلی اطمینان داده شد.

تعارض منافع: هیچ‌گونه تعارضی در منافع از طرف نویسندگان گزارش نشده است.

منابع مالی: این مقاله از طرح پژوهشی با عنوان "نیازسنجی جانبازان زیر ۲۵٪ و خانواده‌های آنان در استان خراسان رضوی" اخذ شده است که در سال ۱۳۹۴ با حمایت مالی سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران استان خراسان رضوی به انجام رسیده بود.

منابع

- 1- Altschuld JW. Emerging dimensions of needs assessment. Perform Improv. 2004;43(1):10-15.
- 2- Rafiepour F. Rural community and its needs: Research in 32 selected villages of Yazd province. Tehran: Sahami Enteshar Publishers; 1985. p. 360. [Persian]
- 3- Shojaii M. Theory of spiritual needs from Islamic point of View and its correspondence with Mazlov's needs hierarchy. J Mange Sys. 2008;1(1):87-116. [Persian]
- 4- Rothwell WJ, Kazanas HC. Mastering the instructional design process: A systematic approach. San Francisco: John Whily & Sons; 2008. p. 528.
- 5- Niazi M, Ganji M. Cultural Assessment and Pattern Prioritization among Kashan Peoples. Q J Socio Cult Dev Stud; 2013;2(1):37-70. [Persian]
- 6- Hezarjaribi J, Seyed Ghorab M, Jafari Kafiabad S, Dabestani SM. Rvey of needs, interests and priorities of juvenile girls In Tehran. Soc Dev Welf Plan. 2017;5(18):63-109. [Persian]
- 7- Hosseini SS, Shokoohi M. Investigating factors affecting inflation with emphasis on the role of backward-looking and forward-looking expectations. Econ Res. 2015;15(1):209-28. [Persian]
- 8- Salimi SH, AzadmarzAbadi E, Amiri M, Taghavi SMR. Aspects of marital satisfaction among veterans. New Tought Educ. 2008;4(4):55-72. [Persian]
- 9- Yahyazadeh H, Masoumzadeh N. Studing the Issues of Veteran's Wives Life. Soc Dev Welf Plan. 2017;7(28):97-121. [Persian]

from the viewpoint of them and their spouses. Iran J War Public Health. 2015;7(3):133-8. [Persian]

26- Asghari F, Sayadi A, Saadat S, Rashidi E, Prioritizing the needs of Guilan province's less than 25% veterans